

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos informacija

2021-10-21

Vilnius

Esamos status quo padėties įvertinimas:

Šilumos ūkio specialiųjų planų rengimo taisyklių, patvirtintų 2015-09-25, tikslas yra nustatyti savivaldybių šilumos ūkio specialiųjų planų (toliau – planas) organizavimo, rengimo, keitimo, koregavimo, derinimo, tikrinimo, tvirtinimo, registravimo ir galiojimo tvarką, teritorijų planavimo objektą ir tikslus, plano sudėties ir turinio reikalavimus, planavimo proceso dalyvių santykius.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo (toliau – Vietos savivaldos įstatymas) 6 str. nustatyta, kad savivaldybės yra atsakingos už viešųjų paslaugų teikimą gyventojams, todėl jos turi užtikrinti, kad viešosiomis paslaugomis galėtų naudotis visi savivaldybės gyventojai ir, kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat. Vietos savivaldos įstatymo 6 str. 30 p. nustatyta, kad šilumos tiekimo organizavimas yra savarankiškoji (Konstitucijos ir įstatymų nustatyta (priskirta) savivaldybių) funkcija. Šilumos ūkio 8 str. nustatyta, kad savivaldybės tvarko šilumos ūkį pagal savivaldybių tarybų patvirtintus šilumos ūkio specialiuosius planus. Šio įstatymo 9 str. („Šilumos tiekimo organizavimas“) numatyta, kad savivaldybė, remdamasi šilumos ūkio specialiuoju planu, organizuoja šilumos tiekimą šilumos vartotojams pagal jų poreikius patalpoms šildyti, vėdinti ir karštam vandeniui ruošti.

Įstatymas numato, kad rengiant šilumos ūkio specialųjį planą, vadovaujamosi Aplinkos oro apsaugos įstatymo, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo nuostatomis dėl oro užterštumo ir urbanistiniais kriterijais (užstatymo tankis, pastatų aukštingumas, užstatymo specifika), taip pat kitais kriterijais, kurie nepažeidžia technologinio neutralumo principo. Šilumos ūkio specialiajame plane nustatomos esamos ir planuojamos naujos šilumos vartotojų teritorijos ir pateikiami principiniai techniniai sprendimai dėl kiekvienai teritorijai nustatytų alternatyvių energijos ar kuro rūšių naudojimo. Pagrindinis šilumos ūkio specialiojo plano tikslas yra tenkinti vartotojų šilumos poreikius vartotojui mažiausiomis sąnaudomis ir neviršijant leidžiamo neigiamo poveikio aplinkai. Specialiaisiais šilumos ūkio planais atitinkamoje savivaldybės teritorijoje yra įgyvendinama Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija ir Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje nustatyti sprendiniai ir priemonės, todėl Šilumos ūkio įstatyme (8 str. 5 p.) nustatyta, kad šilumos ūkio specialieji planai atnaujinami ne rečiau kaip kas 7 metai, atsižvelgiant į Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje numatytas priemones ir sprendinius, taip pat

šilumos gamybos ir perdavimo technologijų raidą, konkurencinę aplinką, šilumos gamybos kainų tendencijas, aplinkos užterštumo pokyčius ir kitus reikšmingus veiksnius.

Lietuvos šilumos tiekėjų asociacija 2021 m. liepos mėnesį atlikusi savivaldybių internetinių puslapių peržiūras nustatė, kad iš 37 savivaldybių, neatsižvelgiant pagal gyventojų skaičių, daugiau kaip pusėje nebuvo galimybės patikrinti šilumos ūkio specialiųjų planų galiojimo laiko. 7 iš 37 savivaldybių telefoninio pokalbio metu nurodė, kad turi galiojančius planus, tačiau nenurodė, kokių būdu būtų galima su jais susipažinti, nenurodė ir kontaktinių asmenų dėl išsamesnių atsakymų. 5 iš 37 savivaldybių nurodė, kad rengia naują planą, tačiau kaip numatyta šilumos ūkio įstatyme, kad projektai turi būti paskelbti savivaldybių internetiniuose tinklalapiuose, jų nebuvo galima rasti, o pasiteiravus kaip būtų galima su jais susipažinti, atsakyti negalėjo. Didžioji dalis savivaldybių atstovų, kurie turėtų žinoti apie aukščiau minimus planus, jų rengimo ir tvirtinimo procedūras, negalėjo atsakyti, kada bus atnaujinti planai, tačiau dažnu atveju t. y kas antras savivaldybės atstovas pareiškė, kad problema yra finansavimas ir tokius planus rengiančių įmonių bankrotai, vėlavimai dėl įvairiausių priežasčių. 1 iš 37 savivaldybių nurodė neturinti patvirtinto plano, arba nežino kur jį būtų galima rasti, net ir popieriniu variantu, ji taip pat nurodė, kad specialusis planas paskutinį kartą buvo patvirtintas tik 2009, o atsižvelgiant į tai, kad Šilumos ūkio įstatymo 8 str. 5 p. nurodytas ne retesnis nei 7 metų laikotarpis, galima teigti, kad savivaldybė neatsakingai žiūri į jai paskirtų funkcijų vykdymą, kaip to reikalauja teisės aktai. Tik dalyje savivaldybių, t.y iš 37, tik 9 savivaldybėse, buvo nurodyti tikslūs planai: jų patvirtinimo datos, galiojimo terminas ir atsakingas asmuo dėl papildomų klausimų, jei tokių būtų. Iš apklausos matyti, kad nemaža dalis savivaldybių atstovų neturi kompetentingų žinių dėl aukščiau minėto plano paskirties, aktualumo ar pan.

Atkreiptinas dėmesys, kad šilumos ūkio specialiojo plano rengimas – neatsiejamas šilumos tiekėjo „darbo įrankis“ pagal kurį siekiant plėtoti infrastruktūrą, atlikti prijungimus naujų objektų prie centralizuoto šilumos tinklo ir kitas galimas investicijas – būtinas šilumos ūkio specialiųjų planų savalaikis atnaujinimas.

Šilumos ūkio įstatymo 8 str. 6 d. yra reglamentuota, kad tais atvejais, kai savivaldybė nesilaiko įstatyme nustatytų įpareigojimų atnaujinti šilumos ūkio specialųjį planą arba kai tuo metu galiojantis šilumos ūkio specialusis planas ar teritorijų planavimo dokumentai neatitinka Nacionalinėje šilumos ūkio plėtros programoje numatytų sprendinių, specialieji planai ar teritorijų planavimo dokumentai taikomi tiek, kiek neprieštarauja šiems sprendiniams, tačiau manytina, kad tokia situacija yra ydinga, nes užsakovui perkeliama našta įrodinėti vieno ar kito pageidaujamo progresyvaus sprendimo atitiktį Nacionalinės šilumos ūkio plėtros programos sprendiniams, o savivaldybės tarnautojams suteikiama per didelė diskrecijos teisė vertinti projektą ir priimti kitokį sprendimą, todėl galima teigti, kad tikslinga šilumos ūkio įstatymo korekcija, ryšium su tuo, kad 7 metų terminas turėtų būti imperatyvi nuostata be paliktos diskrecijos savivaldos tarnautojams patiems spręsti ar neprieštarauja aukščiau įstatyme išvardintoms priemonėms.

Svarbu paminėti, kad per 7 metų laikotarpį keičiasi infrastruktūra. Pagal specialiojo plano brėžinius ir kitus teritorijų planavimo brėžinius matomas gyventojų išplitimas (pasiskirstymas) ir pagal tai galima apspręsti, ar potencialiems investuotojams, kurių veiklos sritis - energetika, tikslinga plėsti (investuoti) į tinklus, pagal numatomas nekilnojamo turto vystytojų, ar kitų juridinių subjektų susidomėjimą viena ar kita teritorija esančia konkrečioje savivaldybėje. Šiuo metu nėra numatytų sankcijų (įspėjimas, bauda) savivaldybėms už aukščiau minimo plano atnaujinimo nesilaikymą. Tai suponuoja mintį, kad šilumos tiekėjui užkertamas kelias plėsti infrastruktūrą ekonomiškiausiu būdu, taip siekiant vartotojams tiekti pigiausią produktą – šilumą, o savivaldybėms leidžiama “improvizuoti” gyventojų sąskaita.

Asociacijos manymu, šiuo metu galiojančios šilumos ūkio specialiojo plano taisyklės – tobulintinos, ir turėtų būti aiškiau detalizuoti šie procesai:

1. Specialiojo plano turinys;
2. Numatomi realūs (nepertekliniai) galimi CŠT infrastruktūros objektai;
3. Specialiojo plano iniciatorius ir tvirtintojas – savivaldybės administracija;
4. Privaloma atnaujinti planus po strategijos pakeitimo, jeigu tai susiję su konkrečia savivaldybe ar regionu, įgyvendinant strategijos tikslus.

Šiai asociacijos pozicijai, dėl šilumos ūkio specialiojo plano svarbos, būtinybės griežtinti taisykles, bei matomos ateities perspektyvos, nuotolinių susitikimo būdu š. m. spalio 18 d. antrino Kauno technologijų universiteto dėstytojas Juozas Gudzinskas, tam pritarrė Mažeikių miesto meras Vidmantas Macevičius, kurie vieningai sutiko, kad specialusis šilumos ūkio planas būtinas įrankis ekonomiškai plėtojant centrinio šildymo sistemas savivaldybių teritorijose. Energetikos ministerijos atstovė Algė Staniūnaitė – Tonkich, sutiko su asociacijos ir kitų dalyvavusių atstovų nuomone, kad neabejotinai, specialieji planai yra privalomi. Reikia konkretizuoti turinį ir statusą, o savivaldybės ir dabar turi atsakingiau ruošti ir naudotis šiais planais. Atsižvelgiant į asociacijos ir susitikime dalyvavusių atstovų nuomones bei įvertinus Šilumos ūkio specialiojo plano rengimo taisyklių tobulintinas teises spragas taikant praktikoje, asociacija artimiausiu metu parengs aukščiau minėtų taisyklių ir kitų teisės aktų projektus, bei siūlys jų pakeitimus.